

ПРАВОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Сучасний світ стрімко змінюється, риси сьогодення різко контрастують із учорашніми. Від часів Геракліта ці твердження, імовірно, видаються майже аксіоматичною банальністю для всіх епох, культур і цивілізацій, але повсякденний досвід наших сучасників, які є очевидцями численних змін, доводить їх правильність [1, с. 5]. У зв'язку з цим Ю. Харарі зауважує, що будь-яка спроба опису характеристик сучасного суспільства схожа на визначення кольору хамелеона. Єдина характеристика, в якій ми можемо бути впевнені, – це безперервні, постійні зміни. Люди вже звикли до цього. Більшість із нас вважають суспільний лад чимось гнучким, що ми можемо легко змінювати та покращувати за бажанням.

Основною обіцянкою досучасних правителів своїм підданам було захистити традиційний лад або навіть повернутися до якоїсь втраченої золотої доби. Упродовж останніх двох століть державні діячі та політики переважно обіцяють виборцям зруйнувати старий світ і побудувати на його місці кращий. Навіть найконсервативніші політичні партії не закликають просто залишити все без змін. Усі вони обіцяють соціальні, освітні й економічні реформи, причому часто здійснюють ці обіцянки [2, с. 457].

Не лише теорія, а й практика суспільних реформ і трансформацій в Україні – це відкритий процес без готових відповідей. Після перших спроб незалежної України прискорено адаптуватися до сучасного цивілізованого світу з'ясувалося, що шлях трансформації є набагато складнішим і тривалішим, ніж здавалося спочатку. Водночас нині цілком зрозуміло: щоб глибше пізнати зміст цього тривалого процесу й визначити орієнтири прогресивного поступу в різних його вимірах, потрібні подальші системні дослідження суспільних трансформацій, зокрема правової, аналіз чинників, що на них впливають, вивчення теорій, концепцій соціокультурних процесів та їх адаптація до вітчизняних реалій, а також гармонізація практики багатовимірних перетворень в Україні зі світовими трансформаціями. Лише в такий спосіб можливе обґрунтування адекватних та оптимальних стратегій і тактик правового розвитку українського суспільства в сучасних умовах [1, с. 12]. З огляду на це, особливої важливості та пріоритетності набуває вивчення правової трансформації як компонента правового розвитку, її співвідношення з правовою реформою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформацій осмислюється вченими різних напрямів і галузей суспільного знання, насамперед філософами, політологами, соціологами, економістами та юристами, оскільки історичний прогрес безпосередньо зумовлений ідеями демократії, свободи, вільного ринку, права й державності. Теоретико-методологічним підґрунтям цієї публікації є науковий доробок І. Балаклицького, І. Бідзюри, С. Єрохіна, А. Коваленка, І. Кресіної, О. Кукуруз, Л. Луць, М. Михальченка, Ю. Оборотова, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, В. Селіванова, Л. Удовики, Н. Хомюк, В. Цветкова та ін.

Метою статті є узагальнення, розширення та обґрунтування наукових знань про правову трансформацію як складову сучасного правового розвитку. Для її досягнення сформульовано такі завдання: по-перше, проаналізувати наявні у фаховій літературі точки зору стосовно розуміння суспільної трансформації, її видів, форм, тенденцій, чинників тощо; по-друге, на основі опрацювання та систематизації трансформаційної проблематики в юридичній науці розкрити сутність правової трансформації; по-третє, окреслити передумови для визначення спільних, відмінних і особливих ознак правової трансформації та правової реформи в межах розробки теорії останньої. З огляду на зазначене, одним із ключових аспектів у досягненні поставлених завдань є ефективний зв'язок

і взаємодія науки та практики, використання набутих наукою знань у практичних сферах. Досвід правового розвитку свідчить, що досягти належних результатів неможливо без ґрунтовного наукового осмислення проблем правового характеру, на основі чого, власне, і можна напрацювати відповідні рекомендації, спрямовані на подальші виважені й конкретні дії.

Методологія дослідження. Методологічну основу наукового пошуку становить сукупність принципів наукового пізнання (плюралізм, історизм, достовірність), методологічних підходів (діяльнісний, системний, аксіологічний), загальних методів мислення (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, порівняння), філософських (діалектичний, метафізичний, герменевтичний), загальнонаукових (історичний, синергетичний, функціональний, структурний) і конкретно-наукових (формально-юридичний, порівняльно-правовий) методів, використання яких забезпечило належний ступінь обґрунтованості та вірогідності результатів дослідження правової трансформації як компонента правового розвитку в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У найбільш загальному сенсі трансформація віддзеркалює суттєвий момент у розвитку, пов'язаний з тим, що поступове накопичення ознак нового, врешті, спричиняє зміну старих основ, становлення якісно нового стану предмета. Трансформація як момент розвитку предмета відображає перехідний стан від того, чого вже немає, до того, чого ще немає, але воно має або повинно бути [3, с. 61]. Взяте у своєму етимологічному значенні слово «трансформація» означає зміну, перетворення певної форми, перехід останньої в якусь нову й з якісно новим змістом. Апробоване у суспільній практиці, це слово почало використовуватися для означення масштабних перетворень соціального організму, що спричиняють появу нових якісних характеристик суспільства [4, с. 17–18].

У соціологічній енциклопедичній літературі під трансформацією (від лат. *trānsformāre* – змінювати, перетворювати) розуміються радикальні структурні якісні зміни стану громадської організації. Суспільні й соціальні науки використовують це поняття з 60-х років ХХ ст. Трансформація відрізняється від реформ, які є відновленням або зміною становища без принципових руйнувань. Зазвичай трансформація проходить такі стадії: переоцінка існуючого стану суспільства й оцінка змісту і масштабів кризи, що мають системний характер; соціальна діагностика, тобто неупереджена, об'єктивна характеристика сьогодення, його джерел у минулому, можливостей і шляхів виходу з кризової ситуації; демонтаж віджилої системи, ліквідація її очевидних невідповідностей досягнутому рівню суспільного розвитку і його тенденціям; нове самовизначення суспільства, висунення та обґрунтування шляхів подальшого поступу. Трансформація як процес складається з низки послідовних трансформаційних станів, сформованих реально досягнутими змінами в конкретний період часу. Успішна трансформація нових незалежних держав можлива лише за реалізації програми реформ, які враховують специфіку національного менталітету та особливості минулого цих держав [5, с. 405–406].

У межах економічної науки трансформація розглядається як самостійна категорія, котра характеризує зміну провідної суспільної структури. За своїм змістом трансформація є явищем складним, відкритим і нелінійним, в якому об'єктивний процес перебуває в органічному єднанні з суб'єктивним. Трансформація виступає як самоорганізуюча система, здатна до оптимізаційного алгоритму розвитку. У такому розумінні вона становить основу економічного реформування [6, с. 7]. Своєю чергою політична трансформація – це процес реформування політичних режимів і політичних систем [7, с. 720]; історичний процес змін, що постає як єдність декількох складових: трансформація політичної системи суспільства; трансформація «політичної людини» (особа, еліта, колектив, організація тощо); трансформація політичної культури суспільства й особи (ідеї, норми, рівень політичних відносин тощо). При цьому політична трансформація – це значною мірою саморегульований, самокорегований процес, вільний від більш жорсткої концептуальної скерованості, характерної для проєктів політичної модернізації [8, с. 667].

У контексті дослідження методологічних аспектів права і влади суверенної України В. Селіванов визначав трансформацію як процес кардинального перетворення державно організованого посттоталітарного суспільства, політичною метою якого є створення умов формування громадянського суспільства з відповідною демократичною, соціальною, правовою державою [9, с. 11]. Характеризуючи зміни в суспільстві, виокремлюють два типи соціокультурних трансформацій. Перший тип іменується традиціоналізацією як виникнення й інституціоналізація традицій та інших

елементів культури й соціальної структури, що забезпечують пріоритет наявних, чинних норм і правил поведінки суб'єктів (традиційних дій) порівняно з можливостями їхніх інноваційних дій. Другий тип називається лібералізацією (модернізацією) як розширення волі вибору й відповідальності суб'єктів, збільшення можливостей для інновацій шляхом ускладнення структури суспільства, включення нових елементів, розвитку особистості та підвищення рівня її потреб. В історичні періоди стародавнього світу, античності та середньовіччя в різних суспільствах переважала трансформація традиціоналістського типу. Своєю чергою ліберальний (модернізаційний) тип трансформації зародився в добу античності, але домінуючим став у новий час [10, с. 104–105, 109].

Проаналізувавши теоретичні підходи українських і польських вчених до розуміння трансформації, О. Кукуруз підсумовує, що категорія «трансформація» згадується в дослідженнях, присвячених проблемам соціальних змін, політичного, сталого розвитку, переходу, транзиту, модернізації, демократизації, глобалізації, євроінтеграції; поняття «суспільна трансформація» і «трансформація суспільства» є синонімами; поширеним підходом до вивчення трансформації є процесуальний; трансформація, як правило, сприймається як процес зміни одного стану на інший та відзначається такими характеристиками, як тривалість і непередбачуваність [11, с. 104].

В умовах світових інтеграційних, трансформаційних процесів право посідає особливе місце в системі нормативного регулювання суспільних відносин у сучасній державі. Право надає діям людей організованості, стійкості, узгодженості, забезпечує їх підконтрольність, тобто впорядкованість суспільних відносин та є засобом їх цивілізованості. Необхідно також враховувати, що право є багатогранним системним явищем, яке забезпечує насамперед розвиток суспільства. У загальному вимірі право – вираз справедливості та основа для розвитку демократичної, соціальної, правової держави. Воно спрямоване на забезпечення оптимальних умов функціонування суспільного організму. Специфіка та роль права в житті сучасного суспільства зумовлені тісним зв'язком з державою, а також характером цього зв'язку. При цьому право – це не універсальна константа, яка є однаковою для різних правових порядків, а універсальний регулятор суспільних відносин, характерний для певних просторово-часових вимірів [12, с. 1]. У зв'язку з цим трансформація у праві – це суттєвий фактор розвитку правової реальності, що має досліджуватися в різних аспектах його розуміння з метою виявлення причинно-наслідкових зв'язків правових перетворень із соціальним середовищем, встановлення закономірностей розвитку права, визначення на цій основі напрямів та алгоритмів взаємодії правових явищ і процесів [13, с. 110].

Так, у вітчизняній юридичній науці трансформаційна проблематика охоплює: трансформацію права (І. Балаклицький, Л. Васечко, С. Стеценко); трансформацію окремих галузей права (Д. Беззубов, В. Заросило, М. Коренева, С. Подоляка); трансформацію юридичної відповідальності (Я. Кінаш, Ю. Кінаш, М. Коваль); трансформацію правової ідеології (Н. Оніщенко); трансформацію відносин власності у процедурі банкрутства (В. Бондик); трансформацію правової системи України в умовах глобалізації та євроінтеграції (М. Братасюк, Л. Луць, Л. Удовика); трансформацію законодавства, його галузей та інститутів (О. Величко, С. Гладкий, Т. Слободян); трансформацію системи джерел права (Н. Хомюк); трансформацію держави під впливом глобалізації (С. Кухтик); трансформацію регулятивної функції права (Р. Зварич); трансформацію цивільних правовідносин з надання послуг в умовах цифровізації (І. Світлак) тощо.

Зокрема, на думку Л. Удовики, трансформації правової системи України в умовах глобалізації – це складний, системний, різнорівневий, різновекторний, соціально зумовлений процес, структурно-функціональна характеристика якого пов'язана не тільки із змінами в підсистемах та елементах правової системи, їх функціонуванні й розвитку, а й змінами в інших системах суспільства, інших національних, міждержавних і міжнародній правових системах. Джерелом трансформацій вітчизняної правової системи в умовах глобалізації, поряд із внутрішніми суперечностями, є синкретична єдність внутрішніх і зовнішніх протиріч, що мають біфуркаційний характер [14, с. 28].

Заслужують на окрему увагу міркування Н. Хомюк у розрізі вивчення трансформації сучасної системи джерел права України, можливостей її переходу від реформування до трансформації [15, с. 36]. Вчена виокремлює такі основні (характерні) ознаки правової трансформації: 1) вона є процесом, який у відповідні періоди може супроводжуватися змінами, перетвореннями, формуванням нових властивостей правових явищ; 2) ці зміни, перетворення відбуваються у природі, структурі, формі об'єктивації правових явищ; 3) вони зумовлені соціальними (зовнішніми та внутрішніми)

факторами; 4) в ході цього процесу відбувається руйнація старих правових явищ (природи, внутрішньої організації, форми об'єктивації); 5) відбувається перехід до більш високого рівня впорядкованості та організованості; 6) з'являється якісно нове правове явище; 7) цей процес є безперервним, а тому під час його здійснення можуть з'являтися змішані форми. Звідси випливає, що правова трансформація – це процес змін, перетворень, формування нових істотних властивостей, структури, форми об'єктивації відповідного правового явища [15, с. 8, 154, 174, 179].

З метою поглиблення знань про правову трансформацію Н. Хомюк аналізує її співвідношення з такими поняттями, як «правовий розвиток», «правове реформування» і «правова модифікація». Зокрема, якщо правова трансформація – це процес змін, перетворень, то правовий розвиток – найвища форма правової трансформації, яка призводить до формування нових позитивних властивостей, прогресу, еволюції. Правове реформування є процесом оновлення правового явища, що спрямований на його зміну, вдосконалення. Водночас правова модифікація – це зміни, вдосконалення, пристосування до вимог сучасності, що можуть спостерігатися як у процесі реформування, так і трансформації [15, с. 179]. Усе це дає підстави вченій констатувати, що сучасній вітчизняній системі джерел права загалом притаманний період реформування, який не приводить до суттєвих змін, перетворень, до формування ефективної системи нормативно-правової регламентації. Створити ж ефективну систему джерел права можна лише за умови трансформації [15, с. 151].

Правовий розвиток як вид суспільного розвитку (генезису) охоплює всі якісні та кількісні; змістові та формальні; прогресивні й регресивні; раціональні та ірраціональні; закономірні, випадкові й тенденційні зміни (становлення, перетворення (трансформація), функціонування, деградація, занепад тощо) правових явищ і процесів у правовому житті й відбувається в різних формах [16, с. 244]. Звідси випливає, що правова трансформація (правове перетворення) – це вид правових змін і складова сучасного правового розвитку.

Висновки. Суспільна трансформація охоплює всю сферу відносин та інтересів (потреб) у соціумі, є основою матеріальної та ідеологічної конструкції, на якій ґрунтуються як теорія, так і практика людського життя. Суспільна трансформація означає процес перетворень у суспільстві, зокрема в культурній, політичній, економічній і правовій сферах. Якісні й кількісні показники цих перетворень залежать від багатьох причин і чинників – внутрішніх і зовнішніх, цілеспрямованих і стихійних, об'єктивних і суб'єктивних тощо.

Різновидом суспільної трансформації є правова трансформація, тобто якісні та кількісні, змістові та формальні, прогресивні (висхідні) й регресивні (низхідні), раціональні та ірраціональні, закономірні, випадкові й тенденційні перетворення правової матерії, правового життя, правової реальності, правових явищ і процесів під дією, впливом, у контексті, в умовах внутрішніх і зовнішніх, цілеспрямованих і стихійних, об'єктивних і суб'єктивних причин і факторів (глобалізації, євроінтеграції, цифровізації, сталого розвитку тощо). Правова трансформація є складовою (компонентом) правового розвитку поряд з такими правовими змінами, як становлення, функціонування, руйнація, а також здійснюється у формі правової еволюції, правової революції та правової реформи. Звернення до трансформаційних (перетворюючих) процесів у правовій реальності покликане продовжити науковий пошук оптимальної, ефективної моделі правового розвитку, започаткований вітчизняними вченими, у принципово нових реаліях – в умовах війни та післявоєнної відбудови держави.

Список використаних джерел

1. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід: монографія / В. Бурлачук та ін. / за ред. В. Танчера, В. Степаненка. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2004. 244 с.
2. Харарі Ю. Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. 2-ге вид. виправ. Харків, 2018. 543 с.
3. Бідзюра І. П. Філософія системних реформ в Україні на рубежі століть: монографія. Київ: Навчальна книга, 2004. 189 с.
4. Цветков В. В., Кресіна І. О., Коваленко А. А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти: монографія. Київ: Ін Юре, 2003. 496 с.
5. Данилов О. Трансформація. *Соціологічна енциклопедія* / уклад. В. Г. Городяненко / Редкол.: В. І. Астахова та ін. Київ: Академвидав, 2008. С. 405–406.

6. Єрохін С. А. Теорія структурного реформування національної економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.01.01. Київ, 2005. 40 с.
7. Зеленько Г. Трансформація політична. *Політична енциклопедія* / редкол.: Ю. Левенець (гол.), Ю. Шаповал (заст. гол.) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2012. С. 720–721.
8. Михальченко М. І. Трансформація політична. *Політологічний енциклопедичний словник* / упоряд. В. П. Горбатенко / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Генеза, 2004. С. 667.
9. Селіванов В. М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти: монографія. Київ: Ін Юре, 2002. 724 с.
10. Оборотов Ю. М. Традиції та новації в правовому розвитку: загальнотеоретичні аспекти: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2003. 379 с.
11. Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща: монографія. Київ: ФОП-Подолін І. В., 2020. 368 с.
12. Балаклицький І. І. Демократична трансформація права: теоретичні засади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2012. 16 с.
13. Мацькевич М. М., Свиридчук Н. П. Трансформація як ознака розвитку українського права: форми прояву та методи дослідження. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 6. С. 108–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2012_6_17
14. Удовика Л. Г. Теоретико-правові засади трансформацій правової системи України в умовах глобалізації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2014. 42 с.
15. Хомюк Н. С. Сучасна система джерел права України: загальнотеоретичні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2015. 217 с.
16. Кривицький Ю. В. Роль правової реформи в забезпеченні правового розвитку у воєнний і післявоєнний періоди. *Альманах права*. 2022. Вип. 13. С. 241–246. doi: 10.33663/2524-017X-2022-13-39

References

1. Suspilna transformatsiia: kontseptualizatsiia, tendentsii, ukraïnskyi dosvid: monohrafiia / V. Burlachuk ta in. / Za red. V. Tanchera, V. Stepanenka. Kyiv: In-t sotsiologii NAN Ukrainy, 2004. 244 s.
2. Kharari Yu. N. Liudyna rozumna. Istoriia liudstva vid mynuloho do maibutnoho. 2-he vyd. vyprav. Kharkiv, 2018. 543 s.
3. Bidziura I. P. Filosofiia systemnykh reform v Ukraini na rubezhi stolit: monohrafiia. Kyiv: Navchalna knyha, 2004. 189 s.
4. Tsvietkov V. V., Kresina I. O., Kovalenko A. A. Suspilna transformatsiia i derzhavne upravlinnia v Ukraini: polityko-pravovi determinanty: monohrafiia. Kyiv: In Yure, 2003. 496 s.
5. Danylov O. Transformatsiia. *Sotsiologichna entsyklopediia* / Uklad. V. H. Horodianenko / Redkol.: V. I. Astakhova ta in. Kyiv: Akademydav, 2008. S. 405–406.
6. Ierokhin S. A. Teoriia strukturnoho reformuvannia natsionalnoi ekonomiky: avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.01.01. Kyiv, 2005. 40 s.
7. Zelenko H. Transformatsiia politychna. *Politychna entsyklopediia* / Redkol.: Yu. Levenets (hol.), Yu. Shapoval (zast. hol.) ta in. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, 2012. S. 720–721.
8. Mykhalchenko M. I. Transformatsiia politychna. *Politolohichni entsyklopedychnyi slovnyk* / Uporiad. V. P. Horbatenko / Za red. Yu. S. Shemshuchenka, V. D. Babkina, V. P. Horbatenka. 2-e vyd., dop. i pererob. Kyiv: Heneza, 2004. S. 667.
9. Selivanov V. M. Pravo i vlada suverennoi Ukrainy: metodolohichni aspekty: monohrafiia. Kyiv: In Yure, 2002. 724 s.
10. Oborotov Yu. M. Tradytsii ta novatsii v pravovomu rozvytku: zahalnoteoretychni aspekty: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01. Odesa, 2003. 379 s.
11. Kukuruz O. V. Vzaiemodiia polityky i prava u protsesi suspilnoi transformatsii v Ukraini ta Respublitsi Polshcha: monohrafiia. Kyiv: FOP-Podolin I. V., 2020. 368 s.
12. Balaklytskyi I. I. Demokratychna transformatsiia prava: teoretychni zasady: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 2012. 16 s.
13. Matskevych M. M., Svyrydiuk N. P. Transformatsiia yak oznaka rozvytku ukraïnskoho prava: formy proiavu ta metody doslidzhennia. *Biuletyn Ministerstva yustytzii Ukrainy*. 2012. № 6. S. 108–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2012_6_17
14. Udovyka L. H. Teoretyko-pravovi zasady transformatsii pravovoi systemy Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 2014. 42 s.

15. Khomiuk N. S. Suchasna systema dzherel prava Ukrainy: zahalnoteoretychni aspekty: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Lviv, 2015. 217 s.
16. Kryvytskyi Yu. V. Rol pravovoi reformy v zabezpechenni pravovoho rozvytku u voiennyi i pisliavoiennyi periody. *Almanakh prava*. 2022. Vyp. 13. S. 241–246. doi: 10.33663/2524-017X-2022-13-39

Кривицький Ю. В. Правова трансформація як складова сучасного правового розвитку

У статті узагальнено, розширено та обґрунтовано наукові знання про правову трансформацію як складову сучасного правового розвитку. Проаналізовано наявні у фаховій літературі точки зору стосовно розуміння суспільної трансформації, її видів, форм, тенденцій і чинників. Суспільна трансформація означає процес перетворень у суспільстві, зокрема в культурній, політичній, економічній і правовій сферах. Якісні й кількісні показники цих перетворень залежать від багатьох причин і факторів – внутрішніх і зовнішніх, цілеспрямованих і стихійних, об'єктивних і суб'єктивних тощо. На основі опрацювання та систематизації трансформаційної проблематики в юридичній науці розкрито сутність правової трансформації, під якою запропоновано розуміти якісні та кількісні, змістові та формальні, прогресивні й регресивні, раціональні та ірраціональні, закономірні, випадкові й тенденційні перетворення правової матерії, правового життя, правової реальності, правових явищ і процесів під дією, впливом, у контексті, в умовах внутрішніх і зовнішніх, цілеспрямованих і стихійних, об'єктивних і суб'єктивних причин і чинників (глобалізації, євроінтеграції, цифровізації, сталого розвитку тощо). Окреслено передумови для визначення спільних, відмінних і особливих ознак правової трансформації та правової реформи в межах розробки теорії останньої.

Ключові слова: розвиток, суспільний розвиток, правовий розвиток, зміни, суспільні зміни, правові зміни, трансформація, суспільна трансформація, правова трансформація, трансформація законодавства, трансформація правової системи, реформа, суспільна реформа, правова реформа, теорія правової реформи.

Kryvytskyi Y. V. Legal transformation as a component of modern legal development

The article summarizes, expands and substantiates scientific knowledge about legal transformation as a component of modern legal development. The problems of transformations are understood by scientists of various directions and branches of social knowledge, primarily philosophers, political scientists, sociologists, economists and lawyers, since historical progress is directly determined by the ideas of democracy, freedom, free market, law and statehood. The points of view available in the specialized literature regarding the understanding of social transformation, its types, forms, trends and factors are analyzed. Social transformation covers the entire sphere of relations and interests (needs) in society, is the basis of the material and ideological structure on which both theory and practice of human life are based. Social transformation means the process of transformations in society, in particular in the cultural, political, economic and legal spheres. Qualitative and quantitative indicators of these transformations depend on many reasons and factors – internal and external, purposeful and spontaneous, objective and subjective, etc. Based on the study and systematization of transformational issues in legal science, the essence of legal transformation is revealed, under which it is proposed to understand qualitative and quantitative, substantive and formal, progressive and regressive, rational and irrational, regular, random and tendentious transformations of legal matter, legal life, legal reality, legal phenomena and processes under the action, influence, in the context, in the conditions of internal and external, purposeful and spontaneous, objective and subjective causes and factors (globalization, European integration, digitalization, sustainable development, etc.). The prerequisites for determining the common, distinctive and special features of legal transformation and legal reform within the framework of the development of the theory of the latter are outlined. Legal transformation is a component (component) of legal development along with such legal changes as formation, functioning, destruction, and is also carried out in the form of legal evolution, legal revolution, and legal reform. Turning to transformational (transformative) processes in legal reality is intended to continue the scientific search for an optimal, effective model of legal development, initiated by domestic scientists, in fundamentally new realities – in the conditions of war and post-war state reconstruction.

Key words: development, social development, legal development, changes, social changes, legal changes, transformation, social transformation, legal transformation, transformation of legislation, transformation of the legal system, reform, social reform, legal reform, theory of legal reform.

DOI: 10.33663/2524-017X-2023-14-248-253